

Відділ освіти, молоді та спорту Карлівської міської ради
Попівський ліцей №1 Карлівської міської ради
Полтавської області

Віра БАБИЧ, учитель початкових класів

Метод проєктів як засіб розвитку креативно-пізнавальної діяльності МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Карлівка 2023

У методичному посібнику теоретично обґрунтовані рекомендації щодо реалізації методу проєктів в початковій школі з метою розвитку креативно-пізнавальної діяльності.

Збірка містить описи проєктів, їх практичної значущості на уроках та позакласній діяльності.

Описані проєкти орієнтовані на самостійну дослідну діяльність учнів (індивідуальну, парну, групову) у відведений для неї час (від декількох хвилин на уроці до декількох тижнів, місяців).

Матеріали можуть використовуватись учителями початкових класів, організаторами виховного процесу, студентами педагогічних вищих навчальних закладів, а також усіма, хто прагне розвинути креативно-пізнавальні здібності учнів.

Рецензенти:

Наталія ВОРОК – консультант комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Карлівської міської ради Полтавської області.

Олена СИРИЦЯ– вчитель початкових класів Попівського ліцею №1 Карлівської міської ради.

Схвалено на засіданні атестаційної комісії Попівського ліцею №1 Карлівської міської ради (протокол №3 від 20.01.2023 року), засіданні атестаційної комісії II рівня відділу освіти, молоді та спорту Карлівської міської ради (протокол №3 від 10 січня 2023 року).

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В

ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....6

1.1. Проєкт «У подорож з Капітошкою».....9

1.2. Проєкт «Збереження зелених скарбів нашого краю».....9

1.3. Проєкт «Кухлик меду».....10

1.4. Проєкт «Край, у якому ти живеш».....12

1.5. Проєкт «Лікарські рослини в житті людини та їх застосування»....14

РОЗДІЛ ІІ. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Тема уроку «Мій рід, моя сім'я».....18

2.2. Тема уроку «Край у якому ти живеш. Україна –
наша Батьківщина».....21

2.3. Тема уроку «Народний календар».....33

2.4. Тема уроку «Осінь у природі. Рослини восени. Народні
прикмети».....37

2.5. Тема уроку « Сонце – джерело світла і тепла. Тінь».....41

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....48

ВСТУП

Визначальна складова моєї роботи – це пошук і впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання відповідно до сучасних потреб особистості й суспільства, однією з них є метод проєктів. Навчальний процес для учнів - це можливість щось зробити самостійно чи з товаришами; це нова й незвична діяльність, що допомагає виявити свої нахили й здібності, самоствердитись, застосувати свій життєвий досвід; це дослідження, це корисна справа, що пов'язана з виготовленням потрібної речі, яку можна публічно продемонструвати; це нові відкриття й нові знання; це просто цікаво, тому, що незвично.

Саме метод проєктів забезпечує активну діяльність учнів у розв'язанні навчальної чи надпредметної проблеми, пов'язаної з власним життям, грою, працею. Саме він враховує особливості нашого сприйняття. Адже відомо, що людина засвоює 10 % того, що читає, 20% того, що чує, 30% того, що бачить, та 90% того, що говорить і робить.

Завдяки активному навчанню застосовую методи, що стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Використання активних форм і методів навчання, безперечно, мають багато переваг. Вони відкидають одноманітність, посилюють інтерес до предмета, навчання, розвивають творче, продуктивне мислення, виховують культуру спілкування, поліпшують міжособистісні взаємини, краще реалізують єдність навчання, виховання й розвитку учнів.

Уміння й бажання навчатися – той фундамент, який маю закласти я як учитель. Тому перед кожним уроком шукаю відповідь на «вічне» запитання: як налаштувати навчальну роботу, щоб вона викликала емоційне піднесення у школярів, обов'язково позитивно впливала на їхні почуття й думки. Виховую розуміння в учнів, що вони в майбутньому самі братимуть безпосередню участь у вдосконаленні науки й виробництва, діятимуть самостійно, прийматимуть відповідні рішення, за які нести будуть особисту відповідальність.

Вважаю, що дітей обов'язково потрібно навчити відповідати і ставити запитання один одному, вміння підтримувати розмову. Використовую ситуації із мотиваційним характером щодо необхідності володіння інформаційними компетентностями й культурою, а також намагаюся навчити учнів на основі задач порушувати актуальні життєві питання. Обов'язково матеріал пов'язую із сучасними життєвими явищами. Пропоную їх розв'язати в парах, групах із взаємоперевірками.

Найчастіше групові навчальні проєкти розробляю з учнями в середині класу. Досвід свідчить, що з точки зору учня, робота над проєктом – це можливість виконати самостійно чи в групі щось цікаве та корисне, максимально використовуючи свої можливості. А результат цієї діяльності – знайдений спосіб розв'язання проблеми – носить практичний характер, цікавий і важливий для самих відкривачів.

Найбільшою проблемою, з якою я зіткнулась на початку роботи, був байдужий дитячий погляд. Не всі діти виявляли бажання виконувати додаткові завдання. Починала працювати з невеликою групою дітей.

Щоб батьки стали надійними моїми помічниками і соратниками у роботі над проєктами, провела батьківські збори, на яких познайомила батьків з цією інноваційною технологією та її важливістю для всебічного розвитку наших дітей. Розповіла про міру допомоги з боку батьків у цій справі, про наші спільні завдання і цілі. Допомога батьків, результати роботи однокласників розширили коло однодумців. Я досягла того, що мої учні на уроці ставлять безліч додаткових запитань, які виходять за межі обсягу навчального матеріалу.

Проєктування в початковій школі має свою специфіку: слід враховувати вікові та психологічні особливості учнів, бо зрозуміло, що бачити, як роблять інші і робити самому – речі абсолютно різні.

Всі етапи проєктної діяльності учнів початкових класів ретельно контролюю, бо і теоретичних, і практичних знань та вмінь в учнів - молодших школярів ще мало. Проєкти для початкової школи у більшості випадків беремо короткотривалі. Але все ж таки мають чудову можливість залучити до

пошукової, творчої діяльності практично всіх учнів і в першу чергу – дітей з підвищеною навчальною мотивацією.

Участь у роботі над колективними або індивідуальними проєктами сприяє формуванню у молодших школярів вміння відбирати і аналізувати інформацію, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, присвяченою різним формам життя і діяльності людини, галузям техніки, науковим відкриттям, використовувати можливості інформаційних технологій.

Мої учні вчаться проводити спостереження, брати інтерв'ю, систематизувати і узагальнювати отриману інформацію, висувати гіпотези, робити аргументовані висновки.

Результати пошуків широко використовуються у процесі навчальної та позаурочної діяльності, що приносить ще більше задоволення молодшим школярам.

Метод проєктів у початковій школі є особливо актуальним як технологія реалізації компетентнісно підходу в навчально-виховному процесі.

Уже працюючи на посаді директора започаткувала роботу над проєктами в масштабі навчального закладу. І наш результат- виграний проєкт «Розумна панель для учнів Попівського ліцею №1», та «Зелений клас».

РОЗДІЛ 1. МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Питання виникнення методу проєктів у зарубіжній педагогічній науці розглядалися у працях, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, які досить неоднозначні у своєму тлумаченні щодо питань виникнення методу, його засновників та періодів розвитку. Зокрема, Е.С. Полат, Н.Ю. Пахомова пов'язують народження методу проєктів з ім'ям американського філософа і педагога Джона Дьюї, Б.М. Назаренко називає основоположником даного методу В. Кілпатріка, американські педагоги (Дж. Кнеллер, К. Гоулд, Дж. С. Холл) вважають засновником методу Р. Стімсона.

Вважається, що метод проєкту зародився у другій половині ХІХ століття, у сільськогосподарських школах він навіть ґрунтувався на теоретичних концепціях «прагматичної педагогіки». Наприкінці ХІХ століття метод проєктів став використовуватись в Америці: у 1879 році при Вашингтонському університеті в Сент-Луїсі було засновано Школу ручного навчання (Manual Training School), в якій освітній процес будувався на зазначеному методі. Школярі розробляли не лише проєкти, а й практично виконували їх у технічних майстернях. Вони самі відповідали за планування та реалізацію проєкту, керувались реальними проблемами повсякдення, виготовляючи об'єкти, які давали можливість перевірити їх теорії і плани на практиці.

На межі ХІХ та ХХ століть метод проєктів із специфічного методу професійно-технічної освіти трансформувалася в загальний метод навчання. Основоположником цієї школи був Джон Дьюї. Згідно з його поглядами, цінне те, що корисне людям, що має практичний результат і спрямоване на благо всього суспільства. Навчання в його школі мало проходити як трудова та ігрова діяльність, у процесі якої дитині прищеплюється смак до самонавчання та саморозвитку.

Наразі вчені визначають метод проєктів як відкриту педагогічну систему, яка містить певну сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого та цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості учня. Процес модернізації освіти, висунувши на перший план питання проектування змісту та забезпечення компетентісно орієнтованого навчання, зажадав застосування відповідних технологій, зокрема, методу проєкту. Сучасний проєкт є елементом наукової творчості учнів, складовою сучасних педагогічних технологій.

У сучасній педагогіці укорінилися дві назви методу проєктів: метод проєкту (Є.С. Полат, І.Д. Чечель) та метод навчального проєкту (Н.Ю. Пахомова), що передбачають по суті своїй один шлях застосування – вирішення навчальної проблеми, створення навчального проєкту. Метод проєкту (метод навчального проєкту) – це система навчання, за якої учні набувають знання та вміння в процесі самостійного планування та виконання практичних завдань, що поступово ускладнюються – проєктів. Навчальний проєкт – комплекс пошукових, дослідницьких, розрахункових, графічних та інших видів робіт, які виконуються учнями самостійно з метою практичного або теоретичного вирішення проблеми.

Нині педагогіка розглядає проєктний метод із двох точок зору. Перша – визначає метод проєкту як дидактичний метод навчання, який застосовується у навчальному процесі поряд з іншими дидактичними методами: проблемним викладом матеріалу, наочним, практичним, частково-пошуковим і т. д.

З другого погляду, метод проєкту сприймається як педагогічна технологія. Вона включає досить різноманітні методи, серед яких можна виділити дослідницький, аналіз матеріалу навчальної та нормативно - довідкової літератури, методи збору та обробки інформації, практичні та інші. Ці методи входять до складу педагогічної технології, утворюючи єдину систему, спрямовану на досягнення цілей навчання.

Позицію метод проєктів ми застосовуватимемо щодо проєктної діяльності молодших школярів у позакласній діяльності, а як педагогічну технологію – в навчальному процесі.

Проектна діяльність у початковій школі, за твердженнями методистів, повинна поєднуватися з дослідною, адже діти – природжені дослідники: невтомні, старанні, спостережливі, допитливі.[2,123] Взявши на озброєння вищезазначені твердження використовуватимемо ці особливості для цілеспрямованого розвитку у своїх учнів спеціальних знань і вмінь, необхідних у проєктній діяльності, а саме: *рефлексивні вміння* (уміння осмислювати завдання, для виконання якого бракує знань, відповідати на запитання: «Чого потрібно навчитися для виконання поставленого завдання?», побачити проблему); *пошукові (дослідницькі) уміння* (висувати гіпотези, знаходити способи їх перевірки, самостійно знаходити відсутню інформацію); *комунікативні уміння* (вступати в діалог, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, брати інтерв'ю); *розвиток умінь і навичок експериментування; презентаційні вміння й навички* (навички монологічного мовлення, артистичні вміння, використання різних засобів наочності під час виступу, вміння відповідати на запитання).

З досвіду зрозуміло, що робота над проєктом у початкових класах не повинна бути вимушеною або надто зарегламентованою. Адже результат може бути негативним: і до того перевантажена дитина, яка має багато обов'язків, може цю діяльність зненавидіти, це я пам'ятаю завжди.

Метод проєктів дозволяє вчителю працювати з учнями молодшої школи з різним рівнем підготовленості. Обдаровані учні, які випереджають у своєму розвитку однолітків, з успіхом розробляти довготривалі проєкти. Захист проводиться за участю всіх співавторів проєктів. Запрошуємо у гості: учнів інших класів, батьків, вчителів. У ході захисту проєктів учні вчать чітко і переконливо викладати інформацію, захищати свою точку зору, ставити питання, слухати один одного. Багатьом дітям такі виступи допомагають повірити у свої сили, в себе.

Види проєктів у позакласній діяльності застосовуються різноманітні: ділова гра, захист на Вченій раді, ярмарок, вистава, телепередача, реклама тощо.

Проєктно- дослідна діяльність в позакласній роботі здійснюється від обрання теми проєкту до його практичного утілення. Пропоную описи проєктів, реалізовані у позакласній діяльності.

1.1. Проєкт «У подорож з Капітошкою»

Мета проєкту: вивчення обсягу втрат води на практичні потреби; збереження запасів чистої води.

Проєкт бережливих. Спочатку діти відповідають на запитання: «Де ми втрачаємо воду?». Діти встановлюють контроль за водопровідними кранами в школі та вдома. Постійно чергують та вносять записи на створену схему. Потім проводять обговорення, як запобігти втратам води, виготовляють попереджувальні знаки, які встановлюють біля водопровідних кранів, малюють плакати, вставляють пости, стають лічильниками використаної ж ними води.

Наступне завдання: придумати як скоротити об'єм води при використанні вдома. Порадитися з досвідченими мамами. Полічити. Скільки води може зберегти сім'я із чотирьох осіб за один день, якщо вимикати воду під час чищення зубів, миття посуду і т.д.

1.2. Проєкт «Збереження зелених скарбів нашого краю»

Мета проєкту: розвиток активної, творчої, самосвідомої особистості.

Навчальні завдання: вивчити різноманітність рослинного світу, зокрема,

первоцвітів місцевого лісу, оцінити екологічний стан цього лісового угруповання.

Виховні завдання: становлення та розвиток індивідуально-особистісної життєтворчості учнів, оволодіння навичками самовдосконалення, розвиток пошукового інтересу, виховання любові до рідного краю

Учням Попівської ліцею №1 було запропоновано взяти участь у проєкті комплексного вивчення місцевого лісу з метою оцінювання його екологічного стану на момент дослідження, а також вироблення прогнозів щодо його майбутнього й розробку заходів для збереження та відтворення.

Актуальність даного проєкту полягає у збереженні рослинного світу, зокрема, первоцвітів своєї місцевості.

1.3. Проєкт «Кухлик меду»

Актуальність теми. Бджільництво має надзвичайно важливе значення в житті людей. З пасік людина одержує цінні продукти, рівнозначних заміників яким немає. Це – мед, віск, квітковий пилок, прополіс, маточне молочко, бджолина отрута. Ці продукти мають високі лікувальні властивості, а також великий склад вітамінів та амінокислот.

Сучасне сільськогосподарське виробництво неможливе без галузі бджільництва. Скрізь, де вирощують соняшник, гречку, ріпак, кормові бобові, овочеві культури, у садах, на городах, під склом теплиць, на квітках комахозапильованих рослин працюють бджоли.

Мета роботи: поглибити знання молодших школярів про різні аспекти бджільництва; сприяти виробленню стійкого інтересу до життя бджіл, усвідомленню значення меду та інших продуктів бджільництва в житті людей.

Завдання:

- Зібрати народні прикмети, прислів'я та приказки, які стосуються бджіл, згрупувати їх за окремими місяцями року.
- Дослідити історію виникнення бджільництва та перших вуликів.
- Познайомитися з діяльністю Петра Івановича Прокоповича – видатного українського бджоляра, основоположника бджільництва в Україні.
- Познайомитись з місцевими бджолярами. Взяти в них інтерв'ю.
- Визначити основні рослини-медоноси в Україні та зокрема в Крлівській ТГ.
- Довести, що бджілка – «велика трудівниця».
- Познайомитися із сучасними науковими відкриттями щодо «математичних здібностей» бджіл.
- Дослідити, як бджола допомагає визначити погоду.
- Схарактеризувати різні сорти меду.
- Визначити лікувальні властивості продуктів бджільництва, зібрати рецепти використання меду при лікуванні застуди.
- Дізнатися у мам та бабусь рецепти приготування страв з використанням меду.
- Підібрати літературні твори, в яких йдеться про мед та бджіл.

Об'єкт дослідження: бджільництво.

Предмет дослідження: значення бджільництва в житті людей.

Практичне значення. Народний календар юного бджоляра «Кухлик меду» стане у нагоді всім дітям, які цікавляться бджільництвом. Форма календаря дозволить їм сприймати цікаву інформацію про бджіл дозовано, зацікавлено, творчо. Використання рубрик та кольорове оформлення сприятиме зосередженню уваги на матеріалі, кращому його усвідомленні та запам'ятовуванні.

1.4. Проєкт «Край, у якому ти живеш»

Тривалість проєкту: 4 тижні

ПАСПОРТ ПРОЄКТУ

Тема: *Край, у якому ти живеш.*

Україна – наша Батьківщина.

Мета: збагачувати знання учнів про Україну, а також активний словниковий запас учнів; пробудити інтерес до вивчення рідного краю; розширити знання народні, історичні та культурні символи українського народу; сприяти формування національної свідомості, осмисленню себе як частини великого

українського народу; розвивати пізнавальний інтерес; спонукати до творчої та пошукової діяльності; виховувати почуття патріотизму, гордість за великих українців.

Тип проєкту: груповий, інтегрований.

Предмети, що інтегруються: українське читання, я досліджую світ, образотворче мистецтво.

Вид проєкту: інформаційно-дослідницький.

Провідна проблема: дослідження рідного краю, його багатств, традицій українського народу, збереження природи рідного краю, його історичного минулого.

Спосіб розв'язання проблеми: пошук літературного матеріалу; цікаві енциклопедичні дані; освоєння групами різних практичних технологій.

Тривалість проєкту: 4 тижні.

Кінцевий продукт: урок-презентація, альбом «Моя Батьківщина – Україна»

Керівник проєкту: вчитель.

Учасники проєкту: учні 3 класу.

ПЛАН ВИКОНАННЯ ПРОЄКТУ

I. Організація проєкту

Формування основної проблеми і дидактичної мети.

II. Планування проєктної діяльності:

1. Обирання учнями запропонованих учителем групових проєктів.
2. Обміркування шляхів розв'язання проблеми.
3. Пошук матеріалів: бібліотека, мережа Інтернет, відвідування музею.
4. Проведення циклу уроків, пов'язаних із темою проєкту.

III. Робота на уроках

Я досліджую світ

1. Знайти матеріали про Київ, Хортицю, Карпатські гори, Кримський півострів, Карлівщину.
2. Знайти легенди, таємниці, рідного краю.
3. Зібрати інформацію на тему: «Великі Українці».

4.Зібрати інформацію про походження назви села Попівки.

Українська мова

1. Дібрати художню літературу: вірші, оповідання про Україну.
2. Скласти розповіді: «Мої предки – українці», « Історія мого села».
3. Зібрати прислів'я та приказки про Україну.
4. Скласти вірші про моє село.

Мистецтво

1. Намалювати малюнки на тему: «Україна – моя Батьківщина», «Карлівщина – мій рідний край», «Моє село», «Моя вулиця».

Завдання для груп

❖ «Козачата» (хлопчики)

Знайти історичні дані про Київ, Хортицю, Карлівщину.

❖ «Калинки» (дівчатка)

Дослідити питання: природні перлини України це наше багатство.

IV. Презентація проєкту

1.5. Проєкт «Лікарські рослини в житті людини та їх застосування»

Мета проєкту:

- сприяти формуванню у учнів життєвих навичок, що сприяють фізичному здоров'ю (навичок раціонального харчування) через засвоєння властивостей лікарських рослин рідного краю та їх застосування;
- зацікавити учнів складною суспільною проблемою «Рослина і здоров'я».

Завдання:

- ♣ Сприяти формуванню у учнів знань про раціональне харчування на основі розширення знань про властивості лікарських рослин та їх практичне застосування;
- ♣ Розкрити практичну цінність природи для людини;
- ♣ Сприяти формуванню внутрішньої мотивації щодо вивчення теми «рослини лікарі»;
- ♣ Виховувати бережливе, відповідальне ставлення до власного здоров'я;
- ♣ Виховувати бережливе ставлення до природи;
- ♣ Формувати навички роботи з різними джерелами інформації, обробки зібраних даних, оформлення результатів діяльності;
- ♣ Стимулювати розвиток ініціативи, самостійності, прагнення самовдосконалення, толерантного ставлення до товаришів;
- ♣ Сприяти розвитку розумових дій, а саме робити висновки;
- ♣ Сприяти розвитку усного та писемного мовлення.
- ♣ Вчити планувати презентацію і готувати для неї потрібні матеріали;

Навчальний предмет: «Я і Україна» 4 клас.

Ключове питання:

- ♣ Як зберегти здоров'я?

Тематичне питання:

- ♣ «Зелений лікар» - хто він?

Кінцевий результат:

- ♣ Засвоєння матеріалу;
- ♣ Формування навичок роботи в групах, навичок роботи з додатковими джерелами інформації;

- ♣ Учнівська презентація проєкту;
- ♣ Збірник «Зелена аптека Карлівщини»

Термін проведення: чотири тижні.

Обладнання: доступ до мережі Інтернет, збірки лікарських рослин, рослинний гербарій, ілюстрації.

Хід реалізації проєкту.

I. Ознайомлення з темою та метою проєкту, прогнозованим результатом.

II. Оцінювання власних можливостей і інтересів.

III. Формування груп, обрання керівника групи, отримання завдань та рекомендацій щодо їх виконання. Створення алгоритму – опису рослини.

Група I. «Трави - лікарі».

Учасники готують інформацію про лікарські трави, які поширені на Карлівщині, їх властивості та застосування у харчуванні та лікуванні.

Група II. «Кущі - лікарі».

Учасники готують інформацію про кущі – лікарі, які поширені на Карлівщині, їх властивості, застосування у харчуванні та лікуванні .

Група III. «Дерева – лікарі».

Учасники готують інформацію про дерева лікарі, які поширені на Карлівщині, їх властивості, застосування у харчуванні та лікуванні .

IV. Опрацювання літератури, робота в мережі Інтернет (з допомогою вихователя, бібліотекаря, вчителя, батьків). Робота в творчих групах.

Накопичення матеріалу.

V. Систематизація матеріалу. Створення «банку даних». Добір матеріалу для збірки «Зелена аптека Карлівщини».

VI. Оформлення результатів роботи. Робота над створенням збірки «Зелена аптека Карлівщини».

VII. Добір матеріалу та створення учнівських презентацій:

1. «Трави – лікарі». 2. «Кущі - лікарі». 3. «Дерева – лікарі».

VIII. Урок – презентація проєкту (презентація творчих надбань, збірки «Зелена аптека Карлівщини», дегустація чаїв).

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досвід роботи на посаді вчителя початкових класів переконує, що проєкт є активним методом навчання. Він стимулює пізнавальну активність і самостійність учнів, посилює інтерес до навчання, розвиває творче, продуктивне мислення, вчить культурі спілкування. Це ефективний засіб розвитку пізнавального інтересу учнів.

Участь у роботі над колективними або індивідуальними проєктами сприяє формуванню у молодших школярів уміння відбирати і аналізувати інформацію, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, присвяченою різним формам життя і діяльності людини, галузям техніки, науковим відкриттям, використовувати можливості інформаційних технологій.

Виконання проєкту потребує особливої підготовки як вчителя, так і учнів. Слід завчасно проаналізувати календарне планування з усіх предметів, зібрати теми близькі за змістом або метою використання, виділити провідну тему чи декілька тем, які будуть винесені на проєктування, робота над якими потребує засвоєння учнями необхідних знань і формування необхідного досвіду.

На уроках із застосуванням проєктних технологій учні вчать аналізувати, зіставляти, виділяти головне, застосовувати набуті навички на практиці, набувають комунікативних навичок. У них підвищується інтерес до знань.

У результаті впровадження проєктних технологій у навчальному процесі створюється інноваційно-розвивальне середовище, що передбачає такі процеси: мотивацію навчальної діяльності; проблемно-креативну спрямованість, інтерактивну організацію освітньої діяльності; набуття знань, умінь і навичок як самостійного, так і колективного пошуку, постійну актуалізацію їх застосування; формування нового досвіду психологічних якостей; орієнтацію на особистий і колективний успіх.

2.1. Тема уроку «Мій рід, моя сім'я»

Мета проєкту: продовжити формування поняття сім'я, рід, рідня; розширити знання дітей про професії батьків, познайомити зі старовинними речами - сімейними реліквіями, встановити залежність одного члена сім'ї від інших, з'ясувати важливі дати в житті близьких родичів, розвивати творчі здібності, формувати комунікативну та соціальну компетентність, виховувати дбайливе відношення до членів своєї сім'ї, гордість за свій рід.

Проблема проєкту: Що таке сімейні реліквії? Як скласти сімейний календар?

Завдання проєкту:

- узагальнити поняття рід, рідня, сім'я;
- розширити знання про професії своїх батьків;
- з'ясувати, що таке сімейні реліквії;
- встановити залежність одного члена сім'ї від іншого, дослідивши родові дерева;
- з'ясувати важливі дати в житті близьких людей, склавши сімейний календар;
- виховувати любов та повагу до рідних людей;
- формувати вміння планувати свої дії, працювати в групі, презентувати результати роботи.

Обладнання: виставка сімейних реліквій, сімейні фотографії, малюнки «Мій родовід», сімейні календарі, малюнки подарунків до свят, мультимедійний центр.

Хід уроку:

I. Організація класу

1.- Розподіл на групи

Метод " Криголам"

- Діти за датою свого дня народження групуються в команди "Весна"(до зеленого кружечка), "Літо""(до червоного кружечка),, "Осінь","(до жовтого кружечка), "Зима""(до синього кружечка).

2. Психологічний настрій

- Посміхніться, діти, один одному. Я сподіваюся, що ми зможемо створити ситуацію успіху на уроці. Щоб наша спільна робота була успішною, згадаємо закони уроку :

1. Поводитися спокійно.
2. Не вигукувати.
3. Бути терплячим.
4. Дати можливість висловитися своїм товаришам.
5. Поважати один одного.

II. Актуалізація опорних знань.

Діти. Давайте спробуємо відгадати про що ми будемо говорити сьогодні на уроці. Відгадування загадок.

Цифра ця усім сказала

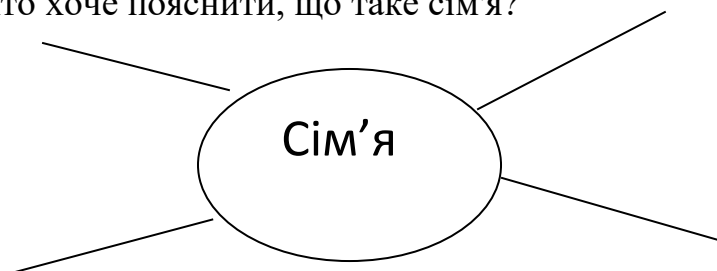
Скільки днів у тиждень входить

Якщо поруч стане " я"

То вийде . (сім'я)

2. Складання асоціативного куща

- Хто хоче пояснити, що таке сім'я?

3. Повідомлення теми і завдань уроку

- Що таке сім'я? Хто складає рід? А що таке рід?

- Рід - багато-багато поколінь.

- Сім'я - гніздечко любові і тепла для кожного з нас.

- Кожна сім'я - це частинка українського народу, яка працює і приносить користь державі.

- А ви знаєте, ким працюють ваші батьки? Зараз ми це перевіримо.

Давайте складемо пірамідку «Професії наших батьків».

4. Складання піраміди «Професії наших батьків».

5. Презентація родовідних дерев.

6. Бесіда про сімейні традиції і реліквії.

- 1) Сім'я- група родичів, що живуть разом
- 2) Рід - ряд поколінь, що походять від одного предка, тобто. покоління
- 3) Традиція - те, що прийшло від одного покоління до іншого, що успадковано від попередніх поколінь.
- 4) Реліквія- річ, що свято зберігається як пам'ять про минуле.
- 5) Раритет - виключно рідкість.

Що може бути сімейною реліквією?

(сімейними реліквіями можуть бути вишиті сорочки, рушники, фотографії рідних, намиста, прикраса, національний одяг, незвичайний посуд, меблі, картини.)

В нас у школі є кімната із старовинними речами. **(Показ слайдів презентації)**

(Діти демонструють сімейні виставки, реліквії).

Презентація дитячих проєктів

- Хто розповість про свої сімейні традиції?
- А хто покаже реліквії?

Фізкультхвилинка

7. Формування проблеми проєкту

Кожна сім'я відмічає не лише всенародні свята, але і сімейні.

- Які сімейні свята? (Весілля, день народження, Новий Рік, Різдво)
- Що для цього треба знати? (Традиції, дати сім'ї)

- Навіщо треба це знати? (Зробити приємне людині, дати можливість бути зі своєю сім'єю, радість; відчутти що ти комусь потрібний)

-Давайте складемо сімейний календар і поговоримо про те, як організувати свято.

8. Реалізація проєкту

Робота в групах (тестування)

Діти вибирають варіанти відповідей на питання.

I група

1. Сім'я - це...

- 1) мама, папа, діти, бабуся, дідусь, усі родичі;
- 2) члени сім'ї, які живуть разом
- 3) рідна земля.

2. Рідня - це...

- 1) усі родичі, які є у людини;
- 2) тільки ті родичі, які живуть в одній квартирі.
- 3) сім'я.

II група

1. Рід - це...

- 1) усі давні і нинішні родичі;
- 2) усі давні родичі;
- 3) усі нинішні родичі.

2. У сімейний календар записують.

- 1) розклад в школі;
- 2) дні народження однокласників
- 3) дні народження членів сім'ї.

III група

1. Чи належать до родичів сусіди?

- 1) так;
- 2) ні

2. Родовід - це.

- 1) імена родичів, яких ми знаємо

2) імена усіх родичів; давніх і нинішніх.

IV група

1. Сімейний альбом - це...

- 1) фотографії друзів
- 2) фотографії членів сім'ї.

2. Свято - це..

- 1) день радості і урочистості;
- 2) прихід друга.

Складання сімейного календаря.

Обговорення святкування сімейних свят і малювання подарунків до свят.

9. Презентація сімейних календарів і організація сімейного свята.

Учнями були підготовлені сімейні календарі - освітній продукт цього проекту.

Презентація і захист проєктів по групах.

- 1 група - День народження дітей. (друзі)
- 2 група - День народження мами (сім'я)
- 3 група - День народження бабусі (родичі)
- 4 група - Різдво

- Як прикрасити стіл ?
- Що подарувати? (намалювати)
- Розіграти ситуацію свята.

Учні презентують свої проєкти.

10. Підсумок уроку

- Які знання вам знадобилися сьогодні на уроці?
- Який особистий досвід змогли використати?
- Який новий досвід отримали?

Оцінювання результатів презентацій та освітнього продукту «Сімейних календарів».

Зібраний матеріал формується у папку і утворюється проєкт «Мій рід, моя сім'я».

2.2. Тема уроку «Край у якому ти живеш. Україна – наша Батьківщина»

Тема: *Край у якому ти живеш. Україна – наша Батьківщина.*

Мета: збагачувати знання учнів про Україну, історичні та культурні символи українського народу; сприяти формуванню національної свідомості, осмислення себе як частини великого українського народу; розвивати інтерес до історії рідного краю; формувати інтерес до історії рідного краю; формувати дбайливе ставлення до природи; виховувати почуття патріотизму.

Обладнання: мультимедійна презентація, карта України, ілюстрації історичних міст України, українські народні костюми.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу.

Доброго ранку!

Мовлю за звичаєм.

Доброго ранку!

Кожному зичу я.

II. Мотивація. (1 слайд)

1. Акровірш – загадка

Рідний край

У всіх людей одна святиня,

Куди не глянь, де не спитай

Рідніша їм своя пустиня,

А ніж зелений в чужині рай.

Їм красить все їх рідний край.

Нема без кореня рослини,

А нас, людей, без батьківщини.

Микола Чернявський

- Мабуть, ви здогадались, що це акровірш-загадка. Прочитайте перші букви кожного рядка. Так – це **Україна**.

III. Повідомлення теми і мети уроку

- Діти, у нас сьогодні незвичайний урок. Наш урок присвячений Україні. Сьогодні ми відчуємо себе справжніми синами й дочками українського народу. На уроці ми здійснимо заочну подорож Україною, почуємо презентацію творчих груп – хлопчиків «Козачат», дівчаток «Вербички». Познайомимось з віршами про Україну. (діти декламують вірші про Україну)
- Діти, сьогодні тема нашого уроку: « Край, у якому ти живеш. Україна – наша Батьківщина».

IV. Перевірка домашнього завдання

1. Бесіда про Україну. Робота з картою. Україна для нас – найрідніша, найдорожча, найкраща у світі, тому що це наша рідна земля, де ми народилися й живемо, де жили й працювали наші предки.

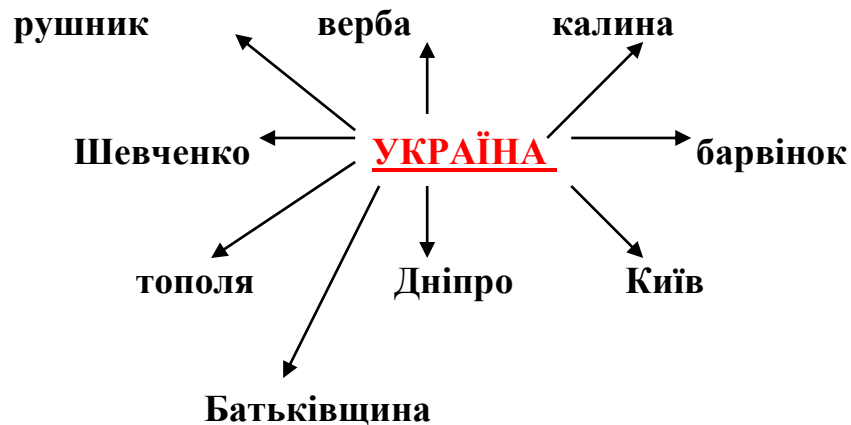
На цій карті зображена наша земля, країна, Батьківщина – Україна.

- Як називається столиця нашої країни?
- Які ще міста ви знаєте? (Діти виходять, показують міста на карті України).
- Які річки протікають по території України? (покажіть).
- Яка річка протікає по нашій Карлівщині, Полтавщині?

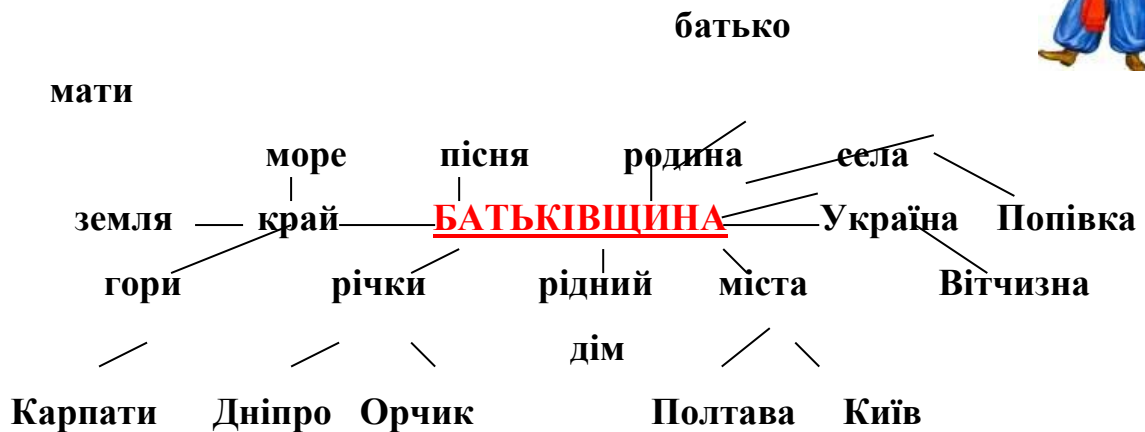
- Які моря омивають нашу країну?
 - Які гори знаходяться на території України?
2. Декламування віршів за бажанням про Україну.

V. Основна частина

1. Асоціативний куц до слова Україна (складає група «Вербички»)

2. Павутинка до слова Батьківщина (складає група «Козачата»).

Кожна група отримує фішку за правильно виконане завдання.

3. Презентація творчої групи «Козачата». (2 слайд)

[Перша зупинка «Історична»](#)

[Київ. Хортиця. Полтавщина.](#)

Діти:

❖ **Київ** – столиця України, одне з найбільших і найстаріших міст Європи.

За легендою назва Києва походить від імені Кия – найстаршого з трьох братів, другий брат – Щек, третій - Хорив і сестра Либідь.

❖ Наприкінці **18 століття з'явився Хрещатик** – зараз головна вулиця міста.

Майдан Незалежності головна площа Києва. **24 серпня 1991 року** Україна стала незалежною.

❖ **Хортиця** – найбільший острів на Дніпрі, біля Запоріжжя – це одне з семи чудес України. Тут з'явилась перша **Запорізька Січ**.

Вперше назва хортичний острів згадано у зв'язку з походом князя Святослава проти половців у **1103 році**.

З 1965 року острів Хортиця став державним історико-культурним заповідником.

❖ **Полтавська область** — адміністративно-територіальна одиниця України, утворена 22 вересня 1937 року. Розташована у середній частині Лівобережної України. Більша частина області лежить у межах Придніпровської низовини та Полтавської рівнини. На півночі межує з Чернігівською та Сумською, на сході з Харківською, на півдні з Дніпропетровською та Кіровоградською, на заході з Київською та Черкаською областями України. Протяжність території з півночі на південь 213,5 км, а із заходу на схід 245 км. Полтавщина розташована у лісостеповій зоні. Ліси вкривають 8,5% території (переважно дубові та соснові); за цим показником область належить до малозаліснених областей України. Лучні степи області майже повністю розорані

Герб Полтавської області

4. Словникова робота (3 слайд)

- Кожна країна має народні та державні символи. Відшукайте в таблиці ці заховані слова.

К	П	Р	А	П	О	Р	Я
С	Т	О	У	Г	І	М	Н
А	С	Ж	И	Т	О	Я	Л
Е	М	К	А	Л	И	Н	А
І	Т	Р	И	З	У	Б	Н
Р	У	Ш	Н	И	К	О	Ї
А	В	Е	Р	Б	А	З	Ю

- Які ще символи ви знаєте? (Дідух, барвінок, чорнобривці...).

5. Робота над віршами – робота в групах:

а) група «Козачата».

Водограй, полів розмай,

Зелений гай, ліщина...

Все це рідний край, любий край –

Наша Батьківщина.

Пам`ятай, не забувай

Батьківську стежину,

Прикрашай, шануй свій край,

Дім свій – Батьківщину.

В. Гринько

- Що ми називаємо Батьківщиною?
- Від якого слова походить слово «Батьківщина»?
- А чому воно написано з великої літери?
- Хто прочитає вірш?

б) група «Вербички»

УКРАЇНКА

Українка я маленька,
Україна – моя Ненька.
В неї щира я дитина,
Добра, люба та єдина.
Вірна я дочка народу,
Бо з козацького я роду,
Щиро я свій рід кохаю,

Роду іншого не знаю.
Так я завжди буду жити,
Рідний край буду любити,
Українцям помагати,
Україна – моя мати!

Сидор Воробкевич

- Від якої особи написано вірш?
- Як лагідно називає Україну дівчинка?
- З якого роду дівчинка?
- Прочитайте рядки, у яких міститься головна думка вірша.

❖ Хорове читання вірша

6. Фізкультхвилинка

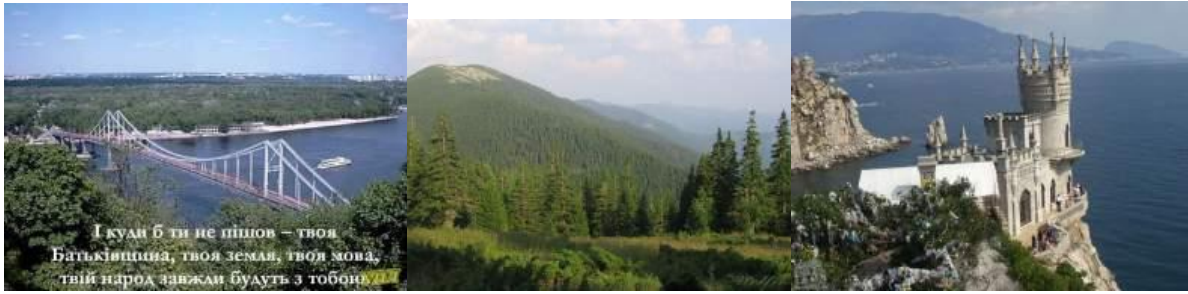
Ми завзяті «Козачки».
Ми веселі «Вербички»
Покружляли, похилились.
І тепер тихенько сіли.

7. Презентація групи «Вербички» (4 слайд)

Друга зупинка «Перлини України»

Дніпро. Карпати. Крим.

❖ Дніпро – найбільша річка України. Вона бере початок у Росії й несе свої води до Чорного моря через три країни: Росію, Білорусію й Україну. Друге ім'я Дніпра – Славутич, від слова «слава».

Дніпро, Дніпро! Ти покохав,
 Як матір Україну,
 Ти рідним братом її став
 І другом до загиби.

❖ Карпати – гори на заході України. Найвища точка в Україні - це гора Говерла (2061 м). Говерла – це символ величч і гордості України.

Славиться край джерелами цілющих вод.

❖ Карпатські гори прекрасні в будь-яку пору року. У горах живуть олені, ведмеді, вовки, рисі, білки, дикі кабани, зайці. До Закарпаття приїжджають багато туристів в усі пори року, а взимку круті гірськолижні траси приваблюють відпочиваючих, любителів зимового відпочинку з різних країн світу.

❖ Чарівний Карпатський край зветься Гуцульщиною. Гуцули зберегли свою історію, свій духовний скарб.*

Тут гарно і тихо, тут сонячний спокій.

Чудово й казково у горах високих!

Мріє бір* і шипшина горить,

Співучо потік лісовий гомонить.

Юрій Федькович

❖ Старовинна назва Чорного моря – Ахишаена, що означає у перекладі з іранської мови «темне, чорне». Море має темні води та часто штормить. Але ми всі любимо Крим та із задоволенням відправляємося до його берегів майже кожного літа.

❖ * Море темне, синє море, -

Це наше Чорне море.

Море лагідне і тепле

Хвилями гойдає.

Кожне літо нас вітає.

Вітерець на морі грає,

Чайка пісню нам співає.

З неба сонечко нам сяє,
Промінець на низ складає.

Л. П. Никитюк

VI. Робота в групах

1. Збери прислів'я та приказки.

«Козачата».

- Вітчизна, - моя, дорога, а мені, кожному, своя.
- Тільки, солов'ї, в ріднім, співають, краї.

«Вербички»

- Де, рай, край, рідний, там, і під, ялиною.
- Кожному, сторона, своя, мила.

2. Вікторина «Ти мені, я тобі».

Діти по черзі задають запитання.

(За відповідь фішка).

- Що належить до національних скарбів України? (природні пам'ятники, усні народні твори, пам'ятники архітектури).
- Які річки України ви знаєте? (Дніпро, Дністер, Ворскла, Тиса, Десна, Прип'ять...).
- Хто перший з князів відкрив школи в Київській Русі? (Князі Володимир Великий і Ярослав Мудрий).
- Які всесвітньо відомі пам'ятники знаходяться у Києві? (Софіївський собор, Золоті ворота, Києво-Печерська Лавра).
- Яке місто славиться у Європі найкращим шоколадом? (Львів).
- З чого варять обрядову кашу-кутю на Різдво і Хрещення? (З ячменю або пшеничного зерна).
- Коли святкують день соборності України? (22 січня).
- Коли святкують День Незалежності України? (24 серпня).
-

3. Метод «Мікрофон».

Конкурс «Хто більше знає видатних людей нашої країни»

- Зараз ми дізнаємося, яка група знає більше видатних людей
- України? (за відповідь фішка)

VII. Підсумок уроку

Учитель.

Україна... Земля зі славною історією, народом, який протягом багатьох віків боровся за свою свободу і незалежність. Вивчаючи історію свого народу, ми вчимося зростати справжніми громадянами своєї країни.

Якщо на уроці ви були уважні, то зараз зможете легко розгадати кросворд.

КРОСВОРД (5 слайд)

1. УКРАЇНЦІ

2. КАРПАТИ

3. ДНІПРО

4. ТАРАС

5. КИЇВ

6. РУШНИК

7. КАЛИНА

1. Назва народу, який живе в нашій країні?
2. Гори, які розміщені на заході України?
3. Ріка, що являється національною гордістю України?
4. Ім'я видатного українського поета?
5. Головне місто України?
6. Національний символ України, який матері дарують своїм дітям на щастя?

7. Кущ, що оспіваний в українських народних піснях, як символ дівочої краси.
- Чи сподобався вам урок?
 - Полічіть, будь ласка, ваші фішки.
 - Яка група перемогла?

2.3. Тема уроку «Народний календар»

Мета: розширити уявлення про різноманітність природи, тісний взаємозв'язок між предметами природи; сприяти прагненню дітей спостерігати за об'єктами природи, як найбільше дізнаватися про неї; формувати «поняття народний календар»; дати знання про церковний календар, про призначення Великих Свят; виховувати почуття краси й гармонії природи, любов та бережливе ставлення до всього живого.

Обладнання: календарі:звичайний, народний, православний; мультимедійна презентація із зображенням осені, квітів, тварин, рослин; глобус і настільна лампа.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Треба всім нам привітатись:

«Добрий день!»

Дружно й голосно сказати: «Добрий день!»

Праворуч, ліворуч поверніться, туди-сюди

Посміхніться

Побажайте один одному радості й успіху.

II. Хвилинка спостережень

- Діти-прогностики, вам слово!

- Який місяць? Яка була погода за тиждень? За місяць? Підбийте підсумки.
- Продовжують спостерігати за погодою діти II бригади.

Гра «Хто сьогодні чарівник?»

- У давнину люди ставилися до природи дуже поважно, шанобливо, бо вважали, що вона не просто жива, а чимось подібна до людини, може радіти і сумувати.

Дивіться всі навколо діти,

Природа ніби ожива.

Про що мовчать дерева, квіти?

Про що шепоче нам трава?

- Але далеко не всі можуть у своїй уяві «оживати», «олюднити» природу. Хто це вміє, той справжній чарівник.
- А зараз ми з вами спробуємо, подивившись навколо(у вікно, на малюнки «оживити» природу. Нехай сьогодні заспіває сонечко, оживе цей чарівний ліс, квіти чи може якась тваринка. Хто з вас спробує відчуті їх настрої?
- Спочатку ми спробуємо відчуті настрої краси осіннього лісу, прослухавши цю мелодію (звучить музика)

Завдання: про що б розповіло це деревце? А ця квітка? Про що співають сьогодні пташки? А про що скаржиться нам травичка?

III. Вивчення нового матеріалу.

- Діти, подумайте і скажіть, для чого створені рослини і тварини? Пам'ятаєте слова маленького Принца із казки Сент-Екзюпері «Ми відповідаємо за тих, кого приручили»? Поясніть, як ви їх розумієте.
- Отже, нам довіряють тварини, рослини сподіваються, що люди захистять, примножать все живе, що навколо нас. Адже Природа – це наше....(життя, здоров'я, щастя..) а в природі все взаємопов'язане, у всьому є порядок, гармонія, і коли ми завдаємо шкоди чомусь одному, страждає багато інших.
- Давайте пригадаємо, які є календарі? Як вони створюються і для чого?
- Що впливає на природу, погоду?(Сонце) Яка зараз пора року? Щоб заздалегідь знати, яка буде погода, людина повинна спостерігати за(сонцем, вітром, хмарами, рослинами, тваринами..) а яка була погода рік-два тому? Чи є значні відмінності? Чому важливо передбачати погоду? Наші пращури свої спостереження, знання про природу передавали від одного покоління до іншого.
- Це і є народний календар, або хліборобський. Українці –в основному хлібороби. З давніх – давен вирощували хліб, овочі, зернові культури – працювали на землі.
- Давайте послухаємо наших гостей (запрошені згадують, яка погода була у їх молоді роки у вересні, що збирали, які були врожаї, що, на їх думку, впливає на погоду, врожай, які прикмети допомогли хазяїнувати)
- Запрошені гості розповідають цікаві прикмети, дають поради.
- До народного календаря увійшли не тільки прикмети, а й прислів'я, приказки, звичаї. Наші предки надзвичайно винахідливі на таку народну творчість. Звичай своїх предків потрібно не тільки пам'ятати, а і вшановувати.
-

IV. Фізкультхвилинка

V.Засвоєння нового матеріалу.

- Погляньте, це церковний календар. Знайдіть у чому подібність звичайного і церковного православного календарів.

- Є таке свято, як Воздвиження Хреста господнього, християнське свято. Воно присвячене згадці про знаходження святою рівноапостольною царицею Єленою справжнього христа, на якому був розп'ятий Ісус Христос. Христос і Воздвиження його для загального вшанування і поклоніння. Святкується 14(27) вересня. За переказом, цариця Єлена, мати імператора Костянтина Великого, у 325 році відправилася в Єрусалим з метою відшукати хрест, на якому був розп'ятий Господь, і місце поховання Христа. У результаті розкопок на місці храму Венери було знайдено три хрести. Для того, щоб довідатися, на якому з них був розп'ятий Господь, хрести по черзі поклали на померлу людину, коли поклали третій хрест, померлий ожив. Від скупчення великої кількості людей не всі могли бачити хрест Господній. Тоді Патріарх Єрусалимський Макарій піднявся на підвищення і воздвиг Хрест так, щоб народ міг його бачити. Ця подія і була покладена в основу богослужбового чина Воздвиження Христа. Частинки дерева Животворящого Хреста були розіслані по всій імперії.

Зі святом Воздвиження Хреста в 335 році було з'єднане відновлення храму Воскресіння, побудованого Костянтином великим на місці знаходження Хреста. Єрусалимська церква здійснювала ці свята щорічно з великою урочистістю. Святкування продовжувалось вісім днів, і щодня служба відбувалася в різних місцях при скупченні безліч людей. Церква прикрашалась так само, як на Великдень.

Розробка проєкту «народний календар»

- Учні вибирають місця і заповнюють сторінку не тільки матеріалом про погоду, рослини, тварини а й про свята. Добирають прислів'я, прикмети.(Презентують свої проєкти)

Творча робота в парах: скласти прислів'я, прикмети.

- чайнує, той, літом, голодує, хто, взимку.
- а, кисне, восени, день, блисне, три.
- багатий, квітень, снігом, лютий, водою, а.
- годує, лютий, весну, збирає, зима, а, осінь, з'їдає
- у, вересні, грім – на, осінь, теплу
- З, птиця, двору – пору, а, осінню

Робота з підручником

- А зараз ви прочитаєте в підручнику статтю і скажете, яке свято ми не згадали сьогодні на уроці.

VI. Домашнє завдання

Допрацювати проєкти християнських свят.

VII. Підсумок уроку

- Що спільного у всіх календарях?
- З чим це пов'язано?
- Чому у лютому 28-29 днів?

2.4. Тема уроку «Осінь у природі. Рослини восени. Народні прикмети»

Тема: Осінь у природі. Народні прикмети. Рослини восени.

Мета: закріпити вміння виявляти характерні ознаки осені у неживій природі: зміна висоти сонця, тривалість дня і ночі, температура повітря, стан неба, опади; формувати вміння встановлювати причини, які впливають на зміни у рослинному світі; розвивати спостережливість, прищеплювати любов до природи.

Обладнання: мультимедійна презентація із зображенням живої природи у різні пори року; картинки; дари осені (плоди, листки).

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Перевірка готовності дітей до уроку. Установка на увагу і активність учнів на уроці.

II. Перевірка домашнього завдання.

Фронтальне опитування.

- Що таке природа?
- Якою буває природа?
- Що належить до неживої природи?
- Які об'єкти належать до живої природи?
- Що спільного між людиною і твариною?
- Чим людина відрізняється від тварини?

III. Актуалізація опорних знань.

1. Хвилинка спостереження

- Який сьогодні день? Число? Місяць?
- Яка пора року?
- Який стан неба?
- Чи є опади, вітер?

Заповнення календаря погоди у зошитах

2. Підготовка до сприймання нового матеріалу.

Загадка.

Жовте листячко летить,

Під ногами шелестить.

Сонце вже не припікає.

Коли, діти, це буває?

IV. Оголошення теми і мети уроку.

- Сьогодні ми поведемо мову про осінь, дізнаємося, які зміни відбуваються у неживій природі і як змінюється життя рослин.

V. Робота над вивченням нового матеріалу.

1. Мозкова атака. (перевірка наявних знань в учнів про осінь.)

2. Розповідь вчителя.

- Діти, за календарем осінь приходить першого вересня. А в природі вона починається в різні строки. То раніше, то пізніше, опадає листя з дерев, відлітають на південь перелітні птахи, ховаються на зиму комахи та інші тварини.

- Коли ж закінчується у природі літнє життя і починається осіннє? Це відбувається у дні перших приморозків – легких ранкових морозів. А слідом за першими приморозками починається посилений листопад, ховаються комахи, відлітають на південь перелітні птахи.

Основні зміни у неживій природі – похолодання - несе за собою зміни у живій природі.

Красивий і сумний рослинний світ ранньої осені. Рослини змінюють своє зелене вбрання, готуються до зимового холоду. На золотому фоні зжовклого листя виділяються яскраві плями розфарбованих кленів та осик. Червоніє листя черемхи, вишні, горобини. Стає бронзовим листя дуба. Від дерева до дерева бринять тонкі сріблясті нитки липкого павутиння. Тихо в осінньому лісі. Де – не – де червоніє шапка пізнього підосичника. Чисте і прозоре осіннє повітря, прозора вода у лісових струмочках. Ще цвітуть пізні квіти, жовтіє і в'яне трава. Поступово починається час листопаду. Раніше за інші дерева скидає листя липа і старі тополі. Посилений листопад починається за першими приморозками.

Осінь розподіляють на два періоди: перший – від перших приморозків до кінця листопаду; другий – від кінця листопаду до початку зими.

Перші приморозки – початок осені, але нерідко після них починається тепла сонячна і суха погода. Це час „бабиного літа”. Але ця пора триває недовго. Незабаром – пора осінніх дощів. Вони зовсім не схожі на літні. Осінні дощі – маячливі. Увесь тиждень, не вгаваючи, може сіяти дощик. І здається, немає йому краю.

Тому й буває дві осені. Одна - золота, радісна. Друга – сіра, сумна, похмура. Кущі і дерева скидають листя. Сохнуть трави. Хоча життя їхнє не припиняється, вони перебувають у стані спокою.

3. Бесіда.

- Коли приходять до нас осінь за календарем?
- Як змінюється тривалість дня і ночі?
- Чи змінюють рослини своє вбрання?
- Коли починається посилений листопад?

Гра «Відгадай...»

- Діти, зараз ви подивитесь на листочки і спробуєте відгадати з якого вони дерева. (показ слайдів презентації)

4. Робота з підручником.

а) Читання статті «Осінь» с. 40

- Як змінюється висота сонця в полудень з кожним днем?
- Коли бувають тумани?
- Чи треба ходити на прогулянку восени?

б) Хвилинка поезії. Ознайомлення з віршами, вміщеними в підручнику.

5. Ознайомлення з народними прикметами.

6. Робота в зошитах. С. 28

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Гра „так - ні”

- осінь дарує нам полуниці;
- осінь фарбує листя у зелені кольори;
- восени ніч стає довшою, а день – коротшим;
- тумани можна спостерігати опівдні;
- восени дощів дуже мало;
- осінь приходить після зими;
- найшвидше починає опадати листя із старих дерев;
- осінь дарує нам картоплю, буряк, капусту;

2. Презентація дитячих проєктів про калину.

VII. Підсумок уроку.

- Над якою темою працювали сьогодні?
- Що нового дізналися про осінь?

VIII. Домашнє завдання.

Опрацювати статті підручника с. 40 – 44

Рекомендації до створення проєктів про шипшину

2.5. Тема уроку « Сонце – джерело світла і тепла. Тінь»

Мета:

1. Навчальна:

- збагатити знання про сонце, як небесну зірку;
- ознайомити учнів із значенням сонячного тепла і світла;
- на основі практичної роботи, переконати учнів у тому, що непрозорі предмети не пропускають сонячного проміння, що все живе тягнеться до Сонця;
- сформувані уявлення про тінь.

2. Розвивальна:

- розвивати спостережливість, увагу, логічне мислення, узагальнювати знання про явища природи, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, критичне мислення;
- формувати вміння спостерігати за об'єктами природи;
- вміння створювати проекти.

3. Виховна:

- Виховувати почуття любові до живого, природи.

На уроці використовуються технології критичного мислення та проєктної технології

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Разом ми йдемо в країну знань,
Ти зі мною в класі поруч стань.
Повернись, обернись,
І кожному посміхнись.

- Сьогодні урок незвичайний. Я хочу подарувати вам урок – теплий, ясний, радісний.
- Які почуття у вас виникають, коли ви отримуєте подарунок?
- Ось саме з таким настроєм ви і отримуйте нові знання.

(до класу заходить дівчинка-осінь)

Поглянь навколо – чарівниця осінь
В коралах і у золоті стоїть!
Пожовкле листя і бездонна просинь,
І срібне павутиння ледь тремтить...
Іскриться сонце, але вже не жарко,
Вітрець в русявих кленах шурхотить.
У жовтім листі всі алеї парку,
А золото з дерев летить собі й летить.

Дихне вітрець, і листячко зірветься,

Щоб політати в синяві небес.

А я дивлюся – і мені здається,

Що я іду у казку, в світ чудес.

II. Підсумок фенологічних спостережень.

- Пані осінь, ви сьогодні до нас завітали з повідомленням?

- Так, любі діти, з повідомленням та ще й з подарунком.

Надворі я паную – осінь. Сьогодні 11 листопада. Небо чисте, блакитне. Опадів немає. Температура повітря.... Протягом тижня погода була теплою.

- А що за подарунок я вам принесла дізнаєтесь, коли відгадаєте загадку.

Зранку піднімається,

Радо усміхається,

Теплом дозріває

І промінням обіймає. (Сонце)

- Мій настрої завдяки Сонечку, схожий на білу пухнасту хмаринку у спокійному блакитному небі. Я дарую сонечко вам х таким настроєм.

III. Повідомлення теми уроку.

- Діти, ви мабуть уже самі здогадалися про що ми будемо говорити сьогодні на уроці? Так, саме про сонце - джерело світла і тепла. Як ви думаєте, про що ми дізнаємось розкривши цю тему?

(Слайд презентації з написом)

- **Збагатити знання про Сонце як небесну зірку;**

- **Ознайомитись із значенням сонячного тепла і світла;**

- **На практиці переконатися, що непрозорі предмети не пропускають сонячного проміння, і все живе тягнеться до сонця;**
(презентація дитячих проєктів)

- **Сформувати уявлення про тінь;**

- **Вміти спостерігати за об'єктом природи;**
- **Виховувати почуття любові до живого, природи.**

Ми проведемо цей урок під девізом:

Веди нас ,сонечко, в політ -

Більше дізнаємось про світ.

Ми діти світла, діти Сонця.

Створення «асоціативного грона»

- З яким словом асоціюється слово Сонце?

- А що ви знаєте про сонце?

IV. Засвоєння нового матеріалу.

- Ми щодня зустрічаємося з Сонечком, але ніколи не задумувалися про його значення для життя на Землі.

Випереджувальне навчання

Підготовлена заздалегідь дітьми інформація.

Учень. Сонце – це найближча до нас зірка. За формою сонце – куля, та така величезна, що коли порівняти її з кавуном, земля виглядатиме, як просяне зернятко. Сонце лише здається нерухомим, а насправді воно крутиться з шаленою швидкістю. Його промінчик досягає Землі за вісім хвилин і двадцять секунд, а за одну секунду він долає відстань 300 тисяч кілометрів – нічого швидшого у природі не існує.

Учениця. Ви помічали, що коли Сонце не ховається за хмарами, дивитися на нього не можливо, настільки воно яскраво сяє.. Виявляється поверхня цієї зірки схожа на киплячу кашу, яка весь час булькотить і має температуру – 6000 градусів. Все, що потрапило б на Сонце, навіть каміння, все негайно перетворилося б на газ. До того ж вчені встановили, що Сонце – світило надзвичайно важке. Воно важить більше ніж усі планети Сонячної системи, яка складається з 9 великих планет зі своїми супутниками, 2 тисяч астероїдів (малих планет), кількох тисяч комет, безлічі метеоритів і тонн космічного пилу. Через те і сила тяжіння в нього надзвичайно велика. А через це Сонце утримує планети на своїй орбіті, - не дає їм полетіти кудись у безмежний простір.

Учень. Своїм виникненням і існуванням на Землі все живе завдячує саме Сонцю. Без нього нічого на Землі не відбувається. Всі живі істоти дихають киснем, а виробляють кисень рослини лише на світлі, вдень. Отож, якби не Сонце, то рослини, прозвані «зеленими легенями планети», перестали б збагачувати атмосферу киснем. Зрештою, якби не Сонце, то Землю скував би жадливий космічний холод.

Учениця. Є така приказка: «Куди не заглядає сонце, туди навідується лікар». Виявляється, сонячні промені вбивають хвороботворні бактерії, а вкрай необхідний для росту людського організму вітамін Д виробляється ним же тільки з допомогою Сонця!

б) Робота з підручником

- звернемося до I абзацу статті Сонце в підручнику. Прочитайте уважно і визначте, що ми ще не сказали.....(сонце - розжарена куля, несе світло і тепло)

- Дійсно, Сонце – дуже гаряча розпечена куля, і якщо наблизитися до неї, то одразу ж згориш. Серед великої кількості планет і зірок Сонце – найтепліша й найяскравіша зірка. Три тисячі кілометрів воно посилає промені, а разом з цим – тепло і життя іншим планетам, всьому живому.

в) Закріплення матеріалу (дослід)

- Подивимось на цю скриньку.

- Що в ній знаходиться?

- А чому це виглядає листочок? (Для життя. Росту рослині потрібне світло і тепло. А його ним дає Сонце)

Відгадайте загадку.

Що коло тебе біжить, а не доженеш? (тінь)

- Чому ви так думаєте?

- А зараз подивіться, як утворюється тінь. Поставимо зошит на білий листок.

- Що ви бачите справа? (темне п'ятно, або тінь)

- Що ж таке тінь? Прочитайте в підручнику.

- А тепер подивимось, якою буває тінь в різні пори доби. Чому вранці та ввечері тінь довга, а в полудень коротка?

- Чому в полудень людям краще не бути на сонці? (Промені сонця – ультрафіолетові промені, які у великій кількості небезпечні для здоров'я людині).

- Отже, Сонце і шкідливе і корисне, тому влітку загорайте в міру.

V. Підсумок уроку

ВИСНОВКИ

В посібнику розкрито аспекти практичного застосування методу проєктів та проєктних технологій в початковій школі як засобів розвитку креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів. Сутність посібника полягає в описі мотивованого досягнення поставленої мети під час створення творчих проєктів та у забезпеченні єдності й наступності різноманітних аспектів власне процесу навчання.

Проєктні підходи для початківців є цікавими насамперед спробою зорієнтуватися на особисті інтереси учня, будувати навчання на активній основі через діяльність дітей з певною метою, що вимагає використання дослідницьких та пошукових методик, творчості, роботи з різними джерелами інформації. Особистість повинна навчитися адаптуватися в умовах, що змінюються, бачити проблеми, вміти аналізувати їх, знаходити шляхи розв'язання, вміти працювати з інформацією, бо це неодмінної складовою навчання в середній та старшій школі.

В посібнику презентовано описи реалізованих проєктів в позакласній роботі, а саме: проєкт «У подорож з Капітошкою», «Збереження зелених скарбів нашого краю», «Кухлик меду», «Край, у якому ти живеш», «Лікарські рослини в житті людини та їх застосування».

Специфіку застосування проєктних технологій в початковому процесі на уроках - «Мій рід, моя сім'я», «Край у якому ти живеш. Україна – наша Батьківщина», «Народний календар», «Осінь у природі. Рослини восени. Народні прикмети», «Сонце – джерело світла і тепла. Тінь» демонструють наступні пізнавальні загальнонавчальні дії: формулювання пізнавальної мети; пошук інформації; структурування знань; вміння усвідомлено будувати мовне висловлювання; вибір найбільш ефективних способів вирішення завдання; рефлексія способів і умов дій; оцінка і контроль результатів діяльності.

Доведено, що проведення занять в початковій школі з використанням проєктних технологій сприяють розвитку універсальних навчальних дій, а саме пізнавальних загальнонавчальних дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: монографія / Н. М. Бібік. – К. : Віпол, 1998. – 198 с.
2. Волковська Т. Г. Проектування як метод особистісно орієнтованого навчання. Початкова школа. 2006. № 40, С. 9–10.
3. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Харків: Вид. група «Основа», 2011. — 287 с. — (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Гільберг Т.Г. Навчально- методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної освіти на засадах компетентнісного підходу /Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2019.- 256 с.
6. Даніліна І. В. Навчальні проєкти в початковій школі. 1 клас. — Х.Вид. група «Основа», 2016. — 160 с.
7. Додусенко Н. О. Проєктна діяльність у початковій школі. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 223 с.
8. Кірик М. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / М.Кірик, Л.Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с.
9. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. Посіб. /Кірик М., Данилова Л. –Львів: світ, 2019.-136 с.
10. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja/za zag.red. Н.М. Бібік. – Київ: Літера ЛТД, 2019.- 208 с.
11. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.метод. посіб. /О.І. Пометун.- К.: Видавничий дім «Освіта», 2020.- 192 с.

12. Проектна діяльність у школі / Упоряд. Галіцина Л.В. - К.: Шк. світ, 2012. - 128с. - (Б-ка «Шк. Світу»).
13. Проектна діяльність в освітньому середовищі / Г.І. Литвинюк, О.І. Когут, О.Р. Кульматицька. — Тернополь : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 128 с.
14. Професійна освіта. Словник : Навч. посіб. / [уклад. С. У. Гончаренко та ін ; за ред. Н.Г. Ничкало]. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.

